

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak

Warszawa, 25 maja 2023 roku

ZSR.422.3.2023.AM

**Pani
Marlena Małąg
Minister Rodziny i Polityki Społecznej**

W związku z pracami legislacyjnymi w zakresie uchwalonych zmian w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (*dalej: ustawa*) i koniecznością uchwalenia przepisów wykonawczych chciałbym zwrócić uwagę na potrzeby dokonania zmian w procedurze Niebieskie Karty pozwalających na szersze bezpośrednie wysłuchanie dzieci w ramach tej procedury, co pozwoli na pełniejszą realizację ich praw i na lepsze zdiagnozowanie sytuacji związanej z zagrożeniem stosowania przemocy.

Obecnie procedura Niebieskie Karty regulowana jest przede wszystkim przez:

- 1) ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (zwanej dalej „ustawa”);
- 2) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta (zwane dalej „rozporządzeniem NK”)

Dotychczasowe przepisy nie przewidują przesłuchania dzieci w ramach procedury Niebieskiej Karty. W praktyce o wysłuchaniu dziecka decydują najczęściej ad hoc członkowie zespołów interdyscyplinarnych lub grup roboczych, ale często element ten jest pomijany. Samo rozporządzenie NK nakłada obowiązek udzielenia informacji o formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących taką pomoc. Dodatkowo konieczność bezpośredniego wysłuchania dziecka, o ile oczywiście jego rozwój psychofizyczny na to pozwala, wynika również z tego, że nowelizacja ustawy wprowadziła też zasadę, iż małoletni będący świadkiem przemocy z mocy prawa jest uznawany za osobę doznającą przemocy.

Obowiązek takiego wysłuchania, o ile jest ono możliwe ze względu na rozwój psychofizyczny dziecka, przewiduje art. 12 Konwencji ONZ o prawach dziecka. Zgodnie z tym przepisem „Państwa-Strony zapewniają dziecku, które jest zdolne do kształtowania swych własnych poglądów, prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach dotyczących dziecka, przyjmując je z należytą wagą, stosownie do wieku oraz dojrzałość dziecka”. Zgodnie z ust. 2 tego postanowienia prawo to rozciąga się na każde postępowanie sądowe i administracyjne dotyczące dziecka.

Dlatego konieczne jest zabezpieczenie reprezentacji dzieci i umożliwienie im partycypacji w formie możliwości wysłuchiwanie dzieci w procedurze Niebieskie Karty na wzór art. 2161 K.p.c. (w ramach np. zmiany obecnie obowiązującego § 5 w/w rozporządzenia NK).

Drugą kwestią wymagającą rozważenia jest doprecyzowanie sposobu prawnej reprezentacji dziecka w postępowaniu Niebieskie Karty. Obecnie dają się zaobserwować następujące sposoby reprezentacji dzieci:

1. - dziecko jest reprezentowane przez jednego z rodziców;
2. - dziecko jest reprezentowane przez kuratora ustanowionego przez sąd;
3. - dziecko jest reprezentowane przez wyznaczonego przedstawiciela jakiejś instytucji – często szkoły.

Wszystkie powyższe sposoby reprezentacji obarczone są wadami. Reprezentacja dziecka przez jednego z rodziców w sytuacji, gdy osobą stosującą przemoc może być drugi rodzic lub partner, może prowadzić albo do nieuzasadnionego zaostrenia konfliktu, albo do celowego bagatelizowania zagrożenia wynikającego z przemocy.

Reprezentacja przez kuratora kolizyjnego ustanawianego przez sąd w postępowaniu opiekuńczym jest z kolei długotrwała. Reprezentacja dziecka przez wyznaczoną instytucję nie znajduje do końca podstawy prawnej, rodzi ryzyko nieuwzględnienia wszystkich okoliczności dotyczących dziecka ze względu na wycinkowy charakter wiedzy o dziecku i jest pozbawiona kontroli sądowej.

Z tego względu należy postulować wprowadzenie do ustawy i rozporządzenia NK procedury pilnego wyznaczenia reprezentanta dziecka (kuratora lub przedstawiciela instytucji zaufania

publicznego) przez zespół interdyscyplinarny podlegającego kontroli sądu. Sąd powinien mieć możliwość odwołania takiego przedstawiciela i ustanowienia kuratora.

Tym samym, działając na podstawie na podstawie art. 10a ust. 1 i art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2023 r. poz. 292), zwracam się o pilne podjęcie działań legislacyjnych mających na celu pełne zabezpieczenie praw dziecka w ramach procedury Niebieskie Karty.

